

# NY MUSIK

i samarbete med  
Borås Konstmuseum



Museet, kulturhuset, Borås

Söndagen den 24 november 1996 kl. 18.00

*Musik i Väst*

Entré 70:- Medl fri entré

När Ny Musik avfyra sin 100:e konsert i februari 1992 tycktes det lämpligt att fira jämna hundratal även fortsättningsvis. Men eftersom det i höst är 20 år sedan den första konserten (den 20 november för att vara exakt) har många tyckt att det inte bör förbigås med tystnad. Alltså vände vi oss till de tonsättare som är medlemmar i föreningen med frågan om de ville skriva ett verk för detta tillfälle. Det ville de – trots att inte ett öre utgår i ersättning. De tio – Sven Ahlin, Laholm, Joel Eriksson, Zoltán Gaál, Max Käck och Rickard Scheffer, Göteborg, Peter Hansen, Donsö, Lars Hallnäs, Bollebygd, samt Mats Persson, Lars Sandberg och Fredrik Österling, Stockholm – är stort tack värda!

Och vad kunde vara naturligare än att be Gageego-ensemblen från Göteborg att spela, nu när det efter många om och men finns en kammarensemble för ny musik på Västkusten? Således ombads tonsättarna att hålla sig till Gageegos instrumentarium och inom tidsramen cirka fem minuter. Det har de i stort sett gjort, med ett undantag; Lars Hallnäs hade redan börjat arbeta på ett något längre verk med sång och delvis andra instrument, och undrade om det gick bra. Det gjorde det.

Vi bad också tonsättarna själva att skriftligen kommentera sin musik. (Men att avlocka tonsättare verkkommentarer är inte alltid det lättaste. En av dem berättade i stället om när Andy Warhol kom till Stockholm och möttes av en nyhetsreporters djupsinniga fråga, varvid Warhol slött pekade på den blonda bimbom vid sin sida och sade: ”Fråga henne i stället”. Exit.) De tonsättare som spelas för första gången eller inte har spelats på länge presenteras också med en kort biografi.

# NY MUSIK

20 år

**Fredrik Österling:** *Modes d'expression*

**Rickard Scheffer:** *Silence in Motion*

**Zoltán Gaál:** *Mirror for Miki*

**Max Käck:** *Tankens krökning*

**Lars Hallnäs:** *Froh kehrt der Schiffer heim*

—paus—

**Lars Sandberg:** *Läten*

**Sven Ahlin:** *The Games Children Play*

**Joel Eriksson:** *Movement for sextet*

**Mats Persson:** *Sub umbra*

**Peter Hansen:** *Pastoral* – Rikskonserters beställningsverk

uruppförs av

## Gageego-ensemblen

Anders Jonhäll – flöjter, Jonas Albrektsson – oboe, Ola Persson – klarinetter, David Glänneskog – trumpet, Jens Kristian Søgaaard – trombon, Mårten Landström – piano, Jonas Larsson, Daniel Norberg, Per Sjögren – slagverk, Per Enoksson, Catherine Warburton – violin, Johanna Persson – viola, Mats Olofsson – cello, samt

Susanne Rydén – sång

Hans Ek – dirigent

Museet, kulturhuset, Borås

Söndagen den 24 november 1996 kl. 18.00

**Fredrik Österling** (f. 1966): *Modes d'expression* (1996)

för flöjt, C-klarinet, trombon, piano, slagverk och stråkkvartett

Trumpetstudier på Sjöviks folkhögskola 1984–85, musiklejarlinjen i Örebro 1985–89. Studier i komposition vid Göteborgs musikhögskola för Lars Johan Werle och Ole Lützow-Holm 1989–93. Bildade -92 Wilde-ensemblen i Uppsala som bl.a. satte upp Österlings operor *Näktergalen* och *Rosen*. Är verksam som tonsättare samt projektledare för ny musik vid Musik i Väst. Arbetar i huvudsak från språklig/retorisk utgångspunkt.

”*Modes d'expression* är skrivet till föreningen Ny Musiks i Borås jubileum den 24/11 -96.

I de ”förhållningsregler” jag fick låg en tidsbegränsning om max 5 minuter. Den typen av begränsningar kan ibland få till följd att man tänker i banor som annars kan kännas främmande; för mitt vidkommande är t.ex. de meta-musikaliska idéer som finns inplanterade i verket något jag normalt inte intresserar mig för. Dock: formen, tiden och platsen för framförandet gav mig en märklig impuls. Hur skulle det låta om det landskap man passerar på vägen från Stockholm till Borås ersattes av klingande förnimmelser av de olika estetiska förhållningssätt man kan skönja i Stockholm resp. i Borås?

Utmaningen låg i detta: att utifrån ett och samma rytmiska och tonala material skriva ett verk som åtminstone i abstraktionens värld för Stockholm och Borås närmare varandra... kanske.

Dock – något programstycke är det inte; så begränsad kände jag mig inte av tiden...”

**Rickard Scheffer** (f. 1971): *Silence in motion* (1996)

för flöjt, trombon, piano och violin

Tonsättare och kyrkomusiker från Staffanstorps utänför Lund men numera bosatt i Göteborg. Efter studier i musikvetenskap och kyrkomusik tog intresset för komposition över allt mer. Scheffer har studerat komposition i fem år vid Musikhögskolan i Göteborg för bl.a. Ole Lützow-Holm, Åke Parmerud och Magnus Eldenius, varav det sista året som stipendiat i Köln med studier i komposition och ny musikteater för Mauricio Kagel. Han har också studerat för James Dillon. Scheffer är även verksam som kyrkomusiker i Björkekärrs församling i Göteborg.

**Lars Hallnäs** (f. 1950): *Froh kehrt der Schiffer heim* (1996)  
för sopran, altflöjt, oboe, klarinett, trumpet, violin och cello,  
till en text av Friedrich Hölderlin

*Froh kehrt der Schiffer heim an den stillen Strom,  
Von Inseln fernher, wenn er geerntet hat;  
So käm auch ich zur Heimat, hätt ich  
Güter so viele, wie Leid, geerntet.*

Glad vänder seglarn hem, men blir bedrövad över vad som möter honom – maktbegär, viljan att styra och ställa. Besviken går han ner mot sitt skepp. På väg tillbaka mot stranden stannar han, vänder sig om och ser över axeln ner mot byn.

Lars Hallnäs tonsättning av Friedrich Hölderlins sexstrofiga dikt "Die Heimat" är uppbyggd som en rad koraler interfolierade av fem solostycken för i tur och ordning altflöjt, klarinett, violin, cello och trumpet. Den tidigare flitige cineasten Hallnäs berättar att slutscenen i Jean-Luc Godards *One plus one* har spelat en viktig roll i gestaltandet av dessa solostycken. På en strand blir filmens hjältinna skjuten och sjunker ihop, varvid någon lyfter upp henne, springer mot kamerakranen och lägger henne på själva kranen som hissas upp mot himlen. Där fryses bilden, som färgläggs i olika färger, helt blå, helt röd o.s.v.

På samma sätt är varje solostycke en frysning av skepparens blick tillbaka på byn, färglagd med olika klanger. En fryst inre bild uppspelad i olika kulörer. På motsvarande vis är koralerna en betraktelse utifrån – vår blick på skepparen när han ser bakåt.

Som alltid arbetar Hallnäs helst med äldre lyrik i sina tonsättningar, vilket, förklarar han, inte enbart beror på estetiska preferenser, utan framför allt på den äldre lyrikens formella uppbyggnad. En klar textstruktur är helt avgörande för själva kompositionsarbetet. Ett utmärkande drag för detta verk är koncentrationen på det harmoniska elementet. Korallerna är helt igenom ackordiska och tonala, men även i de mestadels enstämmiga solostyckena ligger tonvikten vid harmoniken. Utmärkande är också klangfärgen. Hallnäs har valt instrumentens lägsta register, alltså i flera fall lägre än vi normalt hör dem klinga, för att få fram den alldeles speciella karaktär det ger. Som ofta eftersträvar han en fullständig koncentration på varje enskild klang, som skall spelas som om bara den funnes, i detta fall accentuerat genom anvisningen 'portato'; alla toner spelas åtskilt.

**Lars Sandberg** (f. 1955): *Läten – brottstycken för ensemble* (1996)  
(flöjt, klarinett, trombon, slagverk, piano och stråkkvartett)

”Titeln är dubbeltydig: dels bygger stycket på fragment ur ett större material – *Läten* kan betraktas som ett slags ”försöksballong” till ett större stycke under arbete, dels syftar titeln på att *Läten* består av små ackordfragment som alla är tagna ur ett enda stort ackord; styckets ”berättarstil” eller ”dramaturgi” kunde kännetecknas med ordet uppspaltning – en mosaikartad musik där vanlig, lineär utveckling fått stå tillbaka för ”vertikala tankar” (för att nu referera till Feldman). *Läten* är definitivt att hänföra till kategorin rumsstycken.”

(Det större stycke under arbete som nämns ovan är det nyligen avslutade orkesterverket *I Följd.*)

**Sven Ahlin** (1951): *The Games Children Play* (1996)

för flöjt, klarinett, trombon, piano, slagverk och stråkkvartett

1974–77 studier i kompositionsklassen vid Musikhögskolan i Stockholm för Arne Mellnäs och Gunnar Bucht. 1977–80 fortsatta studier till musikteori-pedagog. 1982 kompositionsstudier för Fred Fox vid Indiana University. 1980–82 teori-pedagog vid Musikhögskolan i Stockholm. 1992–95 heltids-tonsättare, viss teoriundervisning vid Musikhögskolan i Göteborg, från 1995 vid Musikhögskolan i Malmö.

”När jag skriver det här kommer jag snart att bli far för tredje gången. Det har präglat arbetet med beställningen till Ny Musiks 20-årsjubileum. Inte oväntat har stycket därför fått titeln *The Games Children Play*.

Ett inledande unisono på tonen C kommer igen i mitten och slutet av stycket. (Alluderingen på Brahms i sluttakterna upptäckte jag först efteråt!) Där-emellan partier med kapriciösa infall, lekfullhet etc. Det hela är opretentiöst – som barns lekar!”

(Det blev en pojk.)

**Joel Eriksson** (f. 1969): *Movement for sextet* (1996)

(klarinett, marimba och stråkkvartett)

Musikvetenskapliga studier i Uppsala 1988–91, förberedande kompositionsstudier vid Musikhögskolan i Malmö 1991–93, kompositionsstudier för Ole Lützow-Holm vid Musikhögskolan i Göteborg sedan 1993.

*Movement for sextet* är ett försök att bryta sig loss från föreställningen om stringent form. Stycket är alltså ingen sluten helhet utan snarare en resa från en punkt till en annan. Instrumentvalet är ett tydligt uttryck för tonsättarens klangideal, med en varm, homogen klang med betoning på mellanregistret. Liksom flera av Erikssons verk bygger också detta på relationen mellan kromatiskt och diatoniskt material, varvid den diatoniska sidan blir allt tydligare och kommer mer i förgrunden. *Movement* komponerades parallellt i två helt olika versioner, den andra för blåsorkester.

**Mats Persson** (f. 1943): *Sub umbra* (1996) för kammarensemble (flöjt, klarinett, stråkkvartett, crotaler och klockspel)

”*Sub umbra* (lat. = i skuggan) komponerades under sommaren och hösten 1996 till Ny Musiks i Borås 20-årsjubileum. Verket är tillägnat Gagego-ensemblen i Göteborg.”

**Peter Hansen** (f. 1958): *Pastoral* för kammarensemble op.21 (1996) (flöjt/altflöjt, basklarinett, trombon, stråkkvartett, gongar och grand cassa)

”Landskap har sedan barndomen fascinerat och stimulerat mig. I synnerhet min barndoms danska landskap med dess stora fält, höga himmel och trolska bokskogar. Det är präglad av sandstränder med måsskrin och tånglukt, av små pittoreska byar, sinsemellan förbundna av ett närmast labyrinthiskt småvägssystem, och av de gamla, typiska korsvirkeshusen. Där finns de rofyllda kyrkogårdarna (där de sedan länge ”odödliga” nära och kära ligger till den sista vilan) som omger de vitkalkade kyrkorna. Detta är barndomens och därmed minnenas landskap.

Min *Pastoral* är en ”fattigmanshyllning” till det område man i Danmark kallar Sydhavsöarna. Mitt lilla stycke kan dock knappast kallas ”vykorts-musik” – inte heller söker det med Strauss heroism besegra landskapet, eller som Beethoven skildra det med en stadsbos ögon. Och det har absolut inget gemensamt med den danske tonsättarkollegans ambitioner – han som i sant kvasivetenskaplig anda ”ackumulerade material” till sin ”Langelands-komposition” med hjälp av topografiska kartor...

Det är dock min förhoppning att lyssnaren i min musik skall finna sitt eget landskap.

*Pastoral* komponerades sommaren–hösten 1996 till Ny Musiks 20-årsjubileum den 24 november 1996. Verket beställdes av Rikskonserter.”